

PONÈNCIA

ALTAR DE LA VERGE DEL ROSER DE LA PARRÒQUIA DE SANTA MAGDALENA DE BONASTRE

INTRODUCCIÓ

LA TRADICIÓ POPULAR DEL ROSER I DE LA ROSA

Amb el nom de rosa es coneixen tota una sèrie de flors de plantes de gènere *Rosa*, de troncs espinosos i fulles imparipinnades. Flors de color blanc, vermell, groc o rosat, conegudíssimes a la nostra cultura i que han esdevingut, en diverses tradicions, símbol floral per excel·lència. El cristianisme dedicà la rosa a la Mare de Déu. Aquesta és invocada, en el rés del rosari, com a *rosa mística*, tal com queda reflectit en aquests versos del goig del Roser:

*Déu plantà dins Vos, Senyora
lo Roser molt excel·lent,
quan us féu mereixedora
de concebre'l purament
donant fe al Missatger
que del cel us trametia
Déu lo Pare, que volia
fóssiu Mare del Roser.*

L'atribució del simbolisme de la rosa a la Mare de Déu comporta també la incorporació al culte marià d'una sèrie de tradicions relacionades amb aquesta flor.

Efectivament, la rosa hauria estat la flor per excel·lència de les celebracions primaverals de diverses cultures. No oblidem que aquesta és una flor que troba els seus orígens llegendaris en diferents tradicions culturals. Per als grecs, el primer roser va néixer florit en el moment en què la deessa de l'amor, Afrodita, sorgeix enmig de les ones del mar. La flor del roser florit havia de perfumar l'aire que respirava per primer cop. El poeta clàssic Anacreont digué que la rosa és "l'oracle dels enamorats", la flor on els enamorats poden veure reflectit l'estat present de la seva relació. També els romans la relacionaven amb la seva deessa de l'amor, Venus. Els indis, igual que els llatins, vinculen l'origen de la rosa amb el somriure i l'Amor. No és estrany, doncs, que vinculada des de molt antic als conceptes d'amor i de bellesa, el cristianisme cregués

que era original del Paradís terrenal i adoptés el seu simbolisme en relació al personatge femení que encarna les màximes virtuts, l'amor i la bellesa, és a dir, la Mare de Déu.

En la nostra tradició popular la rosa segueix ben present en diverses celebracions. Recordem els costums de llençar pètals de rosa al pas de la processó de Corpus o de Festa major, o la rosa que l'enamorat ofereix en la diada de sant Jordi a la seva estimada, com a mostres de costums festius que relacionen, encara avui, la rosa amb les celebracions de la primavera i l'amor. La llegenda explica que en un principi totes les roses eren blanques, però que més tard, per motius diversos, esdevingueren vermelles. Així, la tradició catalana conta que quan sant Jordi va matar el drac, la sang de la bèstia va convertir en vermelles les roses d'un roser boscà que creixia proper al lloc dels fets.

I podríem parlar d'altres costums, avui pràcticament perduts, com les enramades i altars fets per Corpus, en els quals la rosa hi tenia un paper principal.

D'aquesta forma trobem, en la tradició popular del roser, a més dels elements de culte i devoció a la Mare de Déu, d'altres relacionats amb l'amor, la bellesa, les flors o la primavera.

ORIGEN DE LA DEVOCIÓ A LA VERGE DEL ROSER

La devoció a la Verge del Roser es troba àmpliament estesa per totes les terres catalanes. De fet, és una devoció anterior al cristianisme, en les creences més antigues, tant aquí com en altres cultures, la rosa i el roser ja eren uns dels principals símbols de l'arribada del bon temps, de la primavera i dels conceptes d'amor i de bellesa, especialment la femenina. I aquests símbols ja es trobaven vinculats a les divinitats que es veneraven o invocaven i a les quals també els ofrenaven roses. Posteriorment, el cristianisme, que va recollir i recrear moltes de les antigues creences que va trobar a cada indret, també ho va fer en aquest cas, va associar la festa de la rosa i el roser amb el personatge femení que més encarna aquestes virtuts, la Mare de Déu.

Des de l'any 1222, la devoció a la Verge del Roser s'estengué per les nostres terres, erigint-se altars i capelles a les esglésies. Aquest mateix any fou quan els dominics van establir la confraria del Roser.

Tot i que la primera confraria del Roser coneguda data del segle XIII, la

difusió d'aquesta devoció, que es tradueix en la fundació de confraries en nombroses poblacions, es produí més tard.

L'impulsor del culte al rosari fou sant Domingo de Guzmán, nascut l'any 1170 i que va ser el fundador de l'orde dels dominicans. El sant natural de Caleruega (Burgos), en un viatge que va fer a Dinamarca l'any 1203 observà al llarg del camí com les diferents cultures estaven apartades de la fe que el sant professava. Llavors es decidí predicar la paraula de Déu i convertir els "heretges". En un moment de desassossec en la lluita contra els albigesos (càtars occitans), se li aparegué la Mare de Déu que li va mostrar el rosari i la manera de resar-lo. La llegenda diu que amb la pràctica del rosari va aconseguir convertir a molts dels considerats heretges.

L'any 1213 fundà l'orde dels predicadors, també coneguts per dominicans. Més que fixar el rosari com l'oració que avui coneixem, el que féu Domingo de Guzmán fou prendre els passos de la vida de la Mare de Déu "com a tema de predicació, convidant els fidels a meditar-los o copsar-ne el significat transcendental." L'orde dominicà actuarà així com un dels principals impulsors de la devoció mariana.

El primer convent dominicà a Barcelona es fundà l'any 1219. El 1222 es fundà el de santa Caterina, també a Barcelona, que actuà com a centre difusor del culte a la Mare de Déu.

Durant els segles XIV i XV, la devoció del rosari es va difondre constantment segons ho testimonien les fundacions de misses, altars i donacions. Quan arribà a descobrir-se la impremta, les estampes de la Mare de Déu del Roser s'escamparen i arribaren a molts llocs.

Antigament, la festa dedicada a la Mare de Déu del Roser se celebrava pel març, el dia que es commemora l'Anunciació o "Plantació del Roser en les puríssimes i virginals entranyes de Maria Santíssima", en paraules de Valeri Serra i Boldú, autor entre altres del Llibre d'or del rosari de Catalunya.

Al llarg de l'any se celebren dues festes del Roser. El Roser de maig i la d'octubre. La de maig amb un aire més festívol, que arrenca de la voluntat del poble i la d'octubre amb un caire més oficial des del punt de vista de l'Església per la seva situació en el calendari litúrgic. Observem que ambdues festes, com altres celebracions del món cristià, estan situades estratègicament en el decurs de l'any, celebrant-se la

primera el mes de maig quan esclata la natura amb la primavera i la segona a les portes de la tardor quan s'han recollit els fruits de la terra i s'ofrenen en acció de gràcies.

La festa d'octubre va ser instituïda pel papa Gregori XIII per commemorar la victòria de les naus cristianes contra els turcs a la batalla de Lepant el dia 7 d'octubre de 1571, ja que aquesta batalla es va guanyar, malgrat la inferioritat de les forces cristianes, per la intercessió de la Mare de Déu del Roser.

A partir de la proclamació d'aquesta festivitat, s'inicià a les darreries del segle XVI, una important expansió de les confraries del Roser arreu del país.

En alguns llocs no va agradar aquest canvi de celebració, "*fiesta trasladada, festa esguerrada*", i optaren per celebrar una o altra festa del Roser, però molt sovint s'optà per celebrar-les totes dues, al maig el Roser de maig i a l'octubre el Roser de tot el món.

Com afirma Serra i Boldú, "més a Catalunya són generals i més esplendoroses les festes del Roser de maig. La d'octubre, precepte de l'Església, se celebra per obligació; la del maig, per devoció."

Un altre fet a destacar és la vinculació del Roser amb altres celebracions de caire primaveral com la Pasqua, on en alguns llocs els goigs de la Mare de Déu del Roser constituïen la primera forma de cant després del silenci de la Setmana Santa.

Una dita popular deia:

"Verge Santa del Roser, féu que en aquesta casa no hi hagi ni poc ni massa, però sí el just per viure bé."

LA CONFRARIA DEL ROSER A BONASTRE

Serra i Bodú diu que no es pot fixar amb exactitud el moment d'aparició de confraries, si bé la documentació més antiga, que correspon a Barcelona, és de finals del segle XV.

Les primeres confraries neixen al voltant dels convents dominicans i es pot afirmar que fins al final del segle XVII la devoció al Roser es limita bàsicament al convent i a llur àmbit d'acció.

La gran expansió popular del Roser té lloc a finals del segle XVI. En aquest sentit cal recordar que la batalla de Lepant té un gran valor simbòlic en l'extensió de la pràctica popular del rosari i de la devoció del Roser.

El darrer quart del segle XVI i tot el XVII, el nombre de confraries del Roser existents a Catalunya augmentarà de forma espectacular. I, amb ell, el nombre d'altars i de capelles dedicades a la Mare de Déu.

La confraria del Roser de la Parròquia de Bonastre fou autoritzada pel visitador Pagès el 28 de febrer de 1738, però en la Consueta de l'any 1726 (*Llibre major de les rendes i obligacions de la Rectoria de Bonastre*), feta pel Rvd. Josep Cabrer, rector de Bonastre, ja es parlava de les activitats religioses que es feien en les dues diades del Roser:

Primer diumenge de maig. Festa de Ntra. Sra. del Roser.

A la vigília, completes. Processó per tot el poble. Cant dels goigs. Oficis. Ofertori.

Dilluns següent: Aniversari per als confreres difunts.

Primer diumenge d'octubre. Festa de Ntra. Sra. del Roser, en record de la gran victòria contra els turcs.

A la vigília, cant de Completes i goigs. Processó pel Sagrat. Ofici amb Ofertori.

Paga la confraria del Roser.

Dilluns següent: Aniversari per als confreres difunts.

Les normes que s'aprovaren foren:

- S'anomenen tres sagristans que demanen quatre mesos cada un per l'Església i el poble.
- Han de confesar-se tots cada quatre mesos, acompanyar el Viàtic quan es porta a un d'ells; si el malalt ho demana han de cuidar-lo per torn, assistir tots a l'enterrament i a l'aniversari que es digui el dia següent.

Els objectius de la confraria eren:

- Fomentar la devoció a la Mare de Déu amb la pràctica del Rosari.
- Tenir cura del manteniment de l'altar del Roser i participar en els actes litúrgics de les diades relacionades amb el Roser.

- Donar ajut de l'auxili espiritual i material als confreres. Pel que fa al primer, la confraria tenia cura de l'auxili espiritual als malalts, la confraria proporcionava ajut als confreres en temps de mala collita o penúria econòmica i també en cas de malaltia.

La confraria tenia especial cura dels confreres difunts; així, aportava la cera del cadafal. Durant la vetlla s'anava resant el rosari i dos confreres el vetllaven tota la nit.

Les entrades consistien en una petita quota anual. La bacina es passava a l'església els dies de festa. La capta per les cases es feia els diumenges pel matí. Els donatius a l'hora de la mort. La capta que es feia pels casaments, a l'hora del refresc o dinar.

CONFERÈNCIA SOBRE LA CONFRARIA NTRA. SRA. DEL ROSER

Aquesta conferència fou donada per Mn. Josep Sanabre a Bonastre el 19 de març del 1952.

Els apunts de Mn. Sanabre estaven molt desordenats i la lletra difícil de llegir.

Va basar la seva conferència en quatre apartats. No tenim cap crònica que ens expliqui on fou donada i la repercussió que va tenir.

St. Domingo nasqué el 1170 a Caleruega, Castella la Vella.

1213 fundà Orde Predicadors a Tolosa.

Sant Domingo predicà el culte a la Verge, seguint els passos de sa vida en relació a Jesús.

1219 fundà monestir a Barcelona.

Rosari copiat de Roser

.....

Darrerria del segle XV comencen a aparèixer confreres del Roser.

1564.- Vila-rodona

1572.- Vilafranca del Penedès

1578.- Salomó

1657.- Altar-Confraria

.....

Origen de la devoció a Ntra. Sra. del Roser

La devoció al Penedès i a Bonastre

Donatius a l'Altar i Confraria

El culte a Ntra. Sra. del Roser a Bonastre al segle XVIII

El culte a Ntra. Sra. del Roser a principis del nostre segle (XX)

.....

Obligacions principals dels confreres espirituals:

Res del Rosari

Recepció de Sagraments

Germanor: vetllar els malalts

Acompanyar els difunts

Pregar per ses ànimes

Enterrar-se junts

CULTE

(En els Inventaris i Registres dels llibres i papers des de l'any 1500 fins al 1941, hi constava: "*Libro de la Confraria del Rosario*", en el que s'anotaven les entrades i sortides d'aquesta Confraria. Nicolás Vidal, Rector de la Parròquia de Bonastre rubrica l'extensa llista de tots els llibres de la Parròquia amb "do y fé hoy dia 24 de junio de 1777).

Maig

Està a l'arbitri del Rvd. Rector fer la festa del Roser lo dia o diumenge a ell ben vist. El dia abans hi ha completes; el dia de la festa professó per tot el poble, ofici, goigs, ofertori i encensers. Si els confreres volen predicador, per cada dia que el tindrà han de pagar 6 sous.

1r diumenge de Maig

En aquest dia celebra sa festa la Confraria del Roser. Al matí avans de la missa major es fa la professó en la que portan l'imatge de Ntra. Sra. del Roser (que es guarda en la sala de la Rectoria) quatre confreres i segueix la professó fins al carrer del mig, cantant el Rvd. Rector i cantadors l'Ave Maris Stella; sortint del carrer del mig s'entona el Te Deum laudamus que es va cantant fins a l'Església, on al arribar-hi els cantadors canten els Goigs de Ntra. Sra. del Roser. Després es canta l'Ofici, en el que hi ha ofertori.

A la tarde, després del res del Rosari, es canten les Completes; acabades les Completes es canten novament els Goigs del Roser. Acabada la funció religiosa el Sr. Rector anuncia al poble els sagristans de la Confraria que durant l'any serviran l'altar fins a igual diada del any vinent, i dona publicament les gracies als que

acaben el servei. Al vespre del mateix dia, del diumenge vinent, els sagristans van a donar comptes del any al Sr. Rector.

Nous sagristans

S'elegeixen pel maig, per votació dels confreres, després de la celebració del aniversari, l'endemà de la festa.

Octubre

Lo primer diumenge d'Octubre se fa la festa de la gran reina de la Victòria que tingué el príncep D. Joan d'Austria contra els turcs en el mar de Lepant. El dia abans cant de Completes i goigs. El dia de la festa professó por el Sagrat, ofici solemne, incenser, ofertori.

Era costum generalitzat que durant aquest mes d'octubre, tots els diumenges es digués, a trenc d'alba, el rosari de l'Aurora, però abans d'aquest rés passaven els cantadors cantant cançons per tot el poble, cosa que es feia a les 5 del matí, a fi de despertar la gent i que aquesta acudís als actes religiosos. De passar pels carrers cantant se'n deia "la desperta".

Els confreres pagaven una petita quota.

Al llarg de l'any, en els mesos de març, maig, agost, octubre i desembre se celebraven aniversaris per als confreres del Roser, difunts.

GOIGS

Són nombrosos els exemples de goigs dedicats a la Mare de Déu del Roser. N'existeixen versions que es canten especialment en un període de l'any determinat: Advent, Quaresma, Pasqua... Els més coneguts són els anomenats "de tot l'any", que es canten en les diferents festes marianes.

La lletra dels goigs de la Mare de Déu del Roser és comuna arreu dels Països Catalans. Malauradament no es conserva a la Parròquia de Bonastre cap goig dedicat a la Verge que es cantaven en les dates assenyalades de les festes del Roser.

NOCTURN A LA VERGE DEL ROSER

Tot el cel és un altar
curullat de roses blanques:
sembla l'altar del Roser,

ara que el Roser s'atansa;
la boira és l'encens suau,
llàntia la lluna clara.

Doneu-me, Verge, una flor,
una flor blanca i gemada
del vostre blavós jardí,
d'on fan més dolça la flaire,
perquè les del meu roser
tenen punxes amagades
i havent-les tot just collit
es marceixen i es desmaïen.

És al cel el vostre altar
curullat de roses blanques.

Del llibre *Records i pensaments*,
de Josep Ma. Marlès.
Barcelona, 1935

EFEMÈRIDES DE L'ALTAR I TOMBA (panteó) DEL ROSER
de la primitiva església romànica de la PARRÒQUIA de
BONASTRE des de l'any 1510 fins al 1854

1510

5 agost

Anton Fontanilles fundà un Benefici a la Capella del Roser de Bonastre.

(Speculum Decanatum)

1554

4 abril

Montserrat Fontanilles instituí a la Capella del Roser de Bonastre el Benefici fundat pel seu oncle Anton Fontanilles.

(Speculum Decanatum)

Prengué possessió del Benefici instituït a la Capella del Roser de Bonastre, el Rvd. Jaume Fontanilles; fou el 1r. Beneficiat.

(Íbidem)

1593

Àngela Nin casada amb Andreu Fontanilles donà una llàntia per davant de l'altar de Ntra. Sra. del Roser.

1616

Mn. Francesc Magrinyà, rector de Montferri, ordenà ser enterrat a la

capella de Ntra. Sra. del Roser, donant 10 sous a l'Església.

1618

Tecla Fontanilles deixà 2 sous a l'altar de N. S. del Roser, als demés 1.
(*Speculum Decanatum*)

2 octubre

Es renovà en aquesta Parròquia de Bonastre la Confraria del Roser pel Rvd. P. Fra Francesc Simó Barber, de l'Orde de Predicadors, essent Rector de Bonastre Jacinto Buada; batlle, Antoni Roca; jurats: Jaume Palau i Francesc Vidal.

(*Llibre 1r. de la Confraria del Roser, pàg. 1a.*)

Andreu Boada de la Trunyella, elegí sepultura davant la Capella de Ntra. Sra. del Roser pagant 33 sous a l'Església conforme ordenà el degà amb la seva llicència donada al visitar l'església, que tenia el Sr. Rector.

1655

Pere Sanabre ordenà que en morir-se els seus fills, llurs béns fossin venuts en acte públic, destinant la meitat de l'import per sufragar la hisenda de sa casa i altra per l'altar de N.S.R.

1667

Teresa Fontanilles disposà celebració 30 misses a l'altar del Roser.

1670

Macià Serra, rector de Bonastre, disposà ser enterrat a l'església davant l'altar de N. S. R.

17 març

Morí en aquesta Parròquia el Rvd. Rector de Bonastre, Mn. Macià Serra; fou enterrat a la capella del Roser.

(*Llibre d'Òbits de l'any 1670, pàg. 139*)

1673

Francesc Vidal donà 20 lliures a Ntra. Sra. del Roser a fi de fer un estendard blanc per a portar per a la processó que es feia tots els primers diumenges de cada mes.

1679

Isabel Soler, muller de Juan Soler, elegí sepultura davant l'altar de Ntra. Sra. del Roser. Ordenà que fossin celebrades 7 misses a l'altar de N. S. del Roser en memòria dels 7 dolors que patí Ntra. Sra. en la passió i mort de N. S. Jesucrist.

1680

21 juliol

Després d'un plet, obtingué el Benefici del Roser de Bonastre, el Rvd. Mn. Dídac Fontanilles.

1685

Macià Canyellas deixà 10 lliures per fer uns candelers o allò que més convingués per ornament de l'altar de la capella del Roser.

1714

4 març

Fou enterrada a la tomba de la capella de Ntra. Sra. del Roser D. Teresa Roig, germana del Rector de Bonastre, Mn. Macià Roig.

1748

6 maig

Els Confreres del Roser resolgueren que qualsevol dubte que es referís a la Confraria el poguessin solucionar el Rvd. Rector junt amb els tres sagristans. També en dit dia es determinà que els confreres de número del Roser no tinguessin obligació d'assistir als malalts del poble ni aquests o ells, ni tampoc a les absoltes de la nit, però sí a tots els altres actes i obligacions pròpies.

(Llibre 2n. de la Confraria del Roser, pàg. 45)

1751

28 febrer

Morí en aquesta Parròquia de Bonastre el Rvd. Rector de la mateixa el Rvd. Dr. Josep Cabrer; se li donà sepultura a la capella del Roser.

(Llibre d'òbits d'aquell any, pàg. 68)

2 març

Fou enterrat a la Capella del Roser d'aquesta església el cadàver del que fou Rector de Bonastre, Dr. Josep Cabrer.

(Íbidem, pàg. 68)

1761

3 setembre

Es resolgué per a la Confraria del Roser que els Sagristans havien d'avisar per vetllar els confreres malalts als més veïns del malalt, un de dalt i un de baix, i que no puguin donar llicència per no assistir i, si els Confreres avisats no hi assistissin estant en el terme haurien de pagar la pena sense causa.

*(Llibre 2n de la Confraria del Roser, pàg. 9)*1783

7 abril

Es resolgué, amb el consentiment de tots els Confreres del Roser de Bonastre, que quan hi hagués algun confrare difunt, a més dels confreres que han de portar el difunt, se n'avisessin dos més per a fer el dol, i si no volguessin anar-hi, quedarien fora de la Confraria.

(Llibre 2n. de la Confraria del Roser, pàg. 45)

1814

22 juliol

Es beneí una bandera nova per a la Confraria del Roser de Bonastre.

(Llibre 2n. de la Confraria del Roser, pàg. 89)

1834

13 maig

Els Sagristans del Sant Nom de Jesús i Sant Isidre firmaren el deute als Sagristans del Roser la quantitat de 22 rals i 10 sous que aquesta darrera Confraria els deixà perquè poguessin fer un altar nou per a Sant Isidre.

(Llibre 2n. de la Confraria del Roser, pàg. 97)

1854

17 maig

El Rvd. P. Fra Narcís Puig, Vicari Episcopal de l'Orde de Predicadors del Regne d'Aragó, concedí al Rvd. Mn. Benet Vivó, Rector de Bonastre, la facultat de beneir Rosaris amb el formulari de l'Orde dels Predicadors, candeles *in articulis mortis* i escapularis, absolució als confreres, etc.

Nota aclaratòria

A la GUIA DE BONASTRE, de Jordi Blay i Luís Navarro, a la pàgina 148 on es parla de l'Església Parroquial de Santa Magdalena, es diu:

(...) La parròquia està dedicada a l'advocació de santa Maria Magdalena. Construïda entre els anys 1833 i 1850, d'estil barroc classicista, consta d'una sola nau de tres trams amb capelles laterals intercomunicades.

Segons escrigué Mn. Josep Sanabre, la nova església es construï sense enderrocar la primitiva església romànica. Per aquest motiu hem fet constar en aquest apartat les últimes dades històriques pensant que encara tenien una relació directa amb l'anterior altar del Roser.

CONSUETA DE LA PARRÒQUIA DE SANTA MAGDALENA DE BONASTRE

Un dels documents més interessants que es podien trobar a l'Arxiu Parroquial de Bonastre és la **Consueta de la Parròquia de Santa**

Magdalena de Bonastre (1899-1905), de Mossèn Francisco Figueras Parareda que, seguint l'any litúrgic, anà exposant dia a dia, festa a festa, els actes religiosos i de pietat popular que se celebraven, amb els seus horaris, amb l'abillament que corresponia al grau de la solemnitat o festa.

Aquesta *Consueta* és una narració molt detallada i això és una sort per als historiadors i els que estem interessats en el tema religiós i popular. Hi ha fets que són reiteratius cada any, però d'altres prenen un caire molt diferent atenent a les circumstàncies del moment.

D'ella n'hem extret les obligacions i els actes que se celebraren al llarg d'aquells anys per festejar la festa de la Verge del Roser. En la major part dels dies consignats es parla del rés del sant Rosari i estació al Santíssim Sagrament (S.S.).

És d'obligació que tots los primers diumenges de cada mes vagin 15 confreres de la confraria del Roser a confessar y combregar a la missa major, després d'haver el sacerdot sumit el sanguis. Tots los dits diumenges se fa professó per lo Sagrat i el Rvd. Rector entona l'Ave Maris Stella y porta a les mans una petita imatge de Ntra. Sra. del Roser; i al tornar la professó a la Iglesia es dirigeix el Sr. Rector al altar de Ntra. Sra. del Roser, o a l'altar Major, i després que els del chor han cantat els Goigs, diu l'Oració de Ntra. Sra.

En dita professó han d'assistir los 15 confreres, sinó cauen en pena, com (és obligació) portar el llibre de la Confraria i el llibre vell de la Confraria.

Any 1899

Dia 12 de setembre:

En aquest dia vingué un treballador de la casa Rigalt de Barcelona per posar dos vitralls de color en aquesta església parroquial. Col·locà en el seu lloc el del Cor, pel que pagà el Rvd. Dr. Mossèn Tomàs Rigualt, Pvre. i ex-rector de Bonastre, la quantitat de 100 ptes (tot plegat va costar 125 ptes.), i també posà el de sobre l'altar del Roser, pel qual el Rvd. Mossèn Magí Huguet, Pvre. i ex-rector de Bonastre donà 80 ptes. I en memòria d'aquest donatiu hi ha en el Cor la Imatge de Sant Tomàs d'Aquino i en el de sobre l'altar del Roser, la de Sant Magí.

Dia 1 d'octubre

Se celebrà la festa del Roser; processó i ofici al matí i, per la tarda es cantà el Sant Rosari amb devota processó que recorregué tot el poble assistint-hi nombrosa gentada; de retorn a l'església s'exposà el S.S., es féu una estona de meditació i, després de cantar alguns cants, es reservà..

Dia 8 d'octubre

Complint el manat pel Sr. Bisbe se celebrà l'ofici en obsequi de la Verge Sma. del Roser, i per la tarda sortí una devota i concorreguda processó que cantant el Sant Rosari recorregué tot el poble, i en retornar a l'església s'exposà el S.S. i després de resar-se l'estació major i fer-se una estona de meditació es cantaren alguns cants a Jesús Sagramentat, reservant-se de seguida.

Dia 29 d'octubre

Últim diumenge d'Octubre. Es continuà amb l'ofici a la Mare de Déu del Roser i per la tarda amb la processó cantant el Sant Rosari, exposició, meditació i reserva, a l'igual que els diumenges anteriors, amb la diferència que tal vegada per ésser el comiat d'aquestes funcions hi hagué més assistència.

En tot el més d'Octubre es digué al vespre el Sant Rosari i després de resada l'estació al S.S. es deia una oració a Sant Josep, composta pel Sant Pare Lleó XIII.

S'introduí a Bonastre cantar tots els diumenges d'octubre el sant Rosari en processó que seguia tot el poble. (Crònica)

1900

Maig

Dia 6 de maig. Festa del Roser

Festa Patronal de la Confraria de dit nom, establerta en aquesta Parròquia des de molt antic.

Al matí, processó llarga, Ofici amb harmònim, de retorn a l'església. I per la tarda solemnes completes i continuació del mes de Maria. Així es féu cada any.

L'original d'aquesta Confraria és sa Constitució: Només poden ser 45 els confreres actius: 15 de goigs, anomenats verds; 15 de dolor, vermells i 15 de glòria, blancs; va de pare a fill, però aquest no pot entrar-hi fins que el pare és mort i encara, si és casat o vidu, puix si és

fadrí no hi pot ingressar; però quan es casa té preferència sobre els altres. És molt demanada l'entrada a aquesta Confraria. Serveixen tres sagristans, un per cada dena i cadascun ha de servir quatre mesos. Ha d'ésser sagristà aquell que darrerament ha entrat a la respectiva dena. Si dos han ingressat en el mateix any a una mateixa dena, llavors serveis el que ha entrat primerament i l'altre ha de servir l'any següent; si en una dena no n'hi ha entrat cap, llavors és sagristà per aquella dena el que fa més temps de la mateixa que no ha servit.

Les obligacions són:

El sagristà que servei té obligació, en els 4 primers mesos de passar el paner cada festa pel poble, té el deure de passar els matins la bacina per l'església, no sols a l'Ofici cada festa sinó que també ha d'anar al Rosari de la tarda. Ha d'encendre els ciris del seu altar a l'Ofici, i quan hi ha processí ha de portar la bandera de la Confraria. Quan hi ha algun viàtic ha de donar ciri a tots els confreres i si un d'aquests és el viaticat, llavors ha d'avisar cada dia a dos confreres perquè vetllin al malalt fins que es mori; quan mor el confrere el Sagristà ha d'avisar a 6 de la seva dena per a portar el cadàver i un altre per la taula dels morts, i ell ha de repartir ciris a tots els confreres. Abans, sota pena d'una lliura de cera, tots havien d'anar a l'enterrament, més avui s'ha perdut bastant. Pocs en vénen, però no es pot obligar a pagar la multa establerta, doncs la Confraria no hi guanyaria res. Déu faci que ho pugui arreglar de la manera que desitjo! Quan un sagristà no es troba en els 4 mesos de servei llavors té obligació d'assistir a totes les funcions de l'església: quan mor algun confrere ha d'anar a l'enterrament i hi ha de portar atxa; i mentre es vetlli algun Confrere, encara que sigui acabada la dena del malalt ha de dir al Sagristà de torn quins són els Confreres de la seva dena. Per tant la recaptació de cada festa, a la Rectoria el mateix dia i el que recullen en el Rosari de la festa ho porten al cap de 4 mesos que passen la liquidació i la quota dels confreres que són 2 rals cada un, ho fan efectiu al cap de l'any, que és el primer diumenge de Maig.

En el segon diumenge de Maig se celebrà un ofici aniversari per a tots els Confreres difunts.

1901

Octubre

Dia 6 d'octubre. Festa del Roser, festa patronal de la Confraria del Roser

Com cada any, se celebrà avui la Festa del Rosari amb solemne Ofici amb acompanyament d'harmònim i per la tarda sortí de l'església una nombrosa processó que cantant el Sant Rosari seguí tot el poble i en ser altra vegada a l'església es resà l'estació al S.S., cantant-se després els goigs.

1902

Dia 31 d'octubre

En tots el dies feiners d'aquest mes es resà, al vespre a l'església, el Sant Rosari, l'estació al S.S. i l'oració a Sant Josep composta per Sa Santedat Lleó XIII. L'assistència, cada dia, fou bastant nombrosa, tal volta massa puix vaig poder observat que els joves, si bé quiets i exteriorment devots a l'església, no obstant en sortir, esperaven a les donzelles i núvies en el Sagrat amb molt de xivarri i gatzara motivant moltes queixes aquesta conducta i serioses reprensions de la meva part; en els últims dies semblava que hi hagués quelcom d'esmena.

1903

31 d'octubre

Tots els diumenges d'aquest mes el Sant Rosari es digué cantat pels carrers del poble. (...) Des que sóc aquí el Rosari s'havia resat al vespre, aquest any l'he fet al matí. En efecte els abusos que malmeten les coses més bones, ha fet que en determinés amb prou recança a resar el Sant Rosari, estació al S.S. i oració a Sant Josep al matí mentre se celebrava la Santa Missa, puix si bé és veritat que no hi havia tanta gentada no obstant s'observà més pietat i devoció, perquè l'escàndol i llibertat- que malgrat els bons avisos- es permetien els joves desaparegueren i si bé, no vingueren homes a la funció no obstant augmentà el nombre de dones i donzelles, que tots els dies d'aquest mes vingueren a oir la Santa Missa i resaren dues vegades el Sant Rosari cada dia; una a l'església i l'altra al vespre, a casa seva.

1904

Octubre

Dia 31 d'octubre

En tots el diumenges d'Octubre sortí a la tarda el sant Rosari en el que hi hagué cada dia moltíssima gentada, de tal manera que en tornar a ésser a l'església quedava aquesta gairebé plena, tant d'homes com de dones. Seguí la processó el curs acostumat en les

processons majors, o sigui, passant pel carrer del Mig. En entrar a l'església s'exposà de seguida el S.S. i, després de feta o resada l'estació, es féu una estoneta de meditació reservant-se tot seguit.

1905

Dia 29 d'octubre. Darrer diumenge d'Octubre

Si bé, gràcies a Déu, totes les processons d'aquest mes es veieren concorregudes, no obstant la d'avui aquesta tarda ho fou molt més, puix en veritat que no em creia que hi assistissin tants homes; seguí la processó l'acostumat camí i, en tornar a ésser a l'església, es féu la mateixa funció dels altres diumenges d'aquests mes

Avui fou el darrer dia d'enguany de sortir el Rosari de l'Aurora pels carrers del poble, abans de Missa primera. Si bé, en ell, hi podria haver més assistència, sobretot d'homes, no obstant, per terme mig, hi hagué molta assistència aquest any que no pas en els anteriors, de manera que no minvà sinó, al revés, augmentà. Déu faci que l'any vinent hi pugui dir així mateix!

VICISITUDS DELS ALTARS DEL ROSER

Abans de la Guerra Civil (1936-39), l'altar del Roser, que fou el segon altar dedicat a la Verge del Roser després del primer que s'erigí en la primitiva església romànica, era un altar barroc de fusta. Degut als primers dies de la Revolució, grups d'incontrolats vinguts de fora ajudats per gent del poble, cremaren tots els elements de fusta, com també els arxius parroquials, imatges, vitralls i tot el que pogueren destruir, quedant l'església com a magatzem d'adobs i altres materials.

Com diu la "Guia de Bonastre", ja esmentada, pàg. 164-165, "Després de la Guerra Civil es va emprendre la reconstrucció del temple. Es van recaptar 21.811,60 pessetes entre maig del 1942 i novembre del 1944, la majoria donatius d'entre 25 i 100 pessetes. (...)

Donacions particulars van restaurar l'altar de la Mare de Déu del Roser i la pila baptismal, i un obsequi de la imatge de santa Quitèria, copatrona de la vila, es va agregar a l'església parroquial.

L'obra restauradora de la parròquia de Bonastre anirà sempre unida a la figura de l'insigne arquitecte, deixeble de Gaudí, Josep M. Jujol. Va restaurar l'altar major i va construir el sagrari i el baptisteri (...)

L'església parroquial i l'obra de Jujol, junt amb altres meritoris valors de la vila, bé mereixen una visita a Bonastre.”

La “Guia de Bonastre” no fa esment, a l'hora d'enumerar les obres fetes per Josep M. Jujol (Baptisteri, Altar Major i Sagrari), de l'altar del Roser, que també fou obra del mateix arquitecte. L'altar estava a càrrec de Pere Mercadé, de cal Casat, del carrer Nou. Va vendre –segons m'explicà la seva filla Filomena- una tartana petita per pagar l'altar que féu en Jujol. Aquest li proposà decorar les parets de l'altar del Roser amb una sèrie de dibuixos i lletres de colors i filigranes, com es pot veure en l'altar que hi ha a la Colònia Güell de Santa Coloma de Cervelló i a altres esglésies. Quan Jujol li ho proposà a Pere Mercadé, aquest, malgrat ser un gran amant i cuidador de l'altar li digué que ell ja no podia pagar més i Jujol no continuà el seu projecte.

Així quedà l'altar del Roser, amb una ara molt gran, polida que abastava gairebé tot el quadre. Damunt tres fornícules. Al centre, la Verge del Roser, que tenia una mida més gran que les imatges col·locades als seus costats. A la seva dreta, santa Llúcia i a l'esquerra, sant Antoni de Pàdua. No hem trobat cap referència sobre la inclusió d'aquestes dues imatges.

Degut al desballestament de l'altar barroc de fusta, quedaren les marques a la paret, que durant molt de temps restaren només enguixades. En temps de Mn. Joan Serra i Fontanet (finals dels 50), es feren una sèrie d'obres d'embelliment del temple. Agençà les parets laterals de l'altar major amb la pintura d'uns cortinatges, dues tauletes sota el frontis central, bancs per als escolans, féu col·locar altars nous a les capelles de la Immaculada i santa Quitèria, recuperà uns llums rodons que dormien a les golfes i foren col·locats en aquests altars. A l'altar del Roser, en el quadre que delimitava l'altar hi féu pintar uns angelets als angles superiors del quadre. Vingueren uns pintors de Poble Nou. Una vegada acabats de pintar, al capellà no li agradà gens el fons d'on sortien els àngels i els el féu canviar. Al Sagrat, erigí un petit monument amb una imatge de pedra d'una Verge, no antiga, batejada amb el nom de Verge del Sagrat.

Més endavant, en temps del que fou capellà, Jaume Culleré (anys 70), sota les seves ordres es produí la mutilació més gran des d'aquells temps de la Guerra Civil. Una destrossa irreparable, començant pel temple de santa Magdalena i l'altar major (tots dos obra d'en Jujol). L'ara de l'altar major fou serrada en dues parts horitzontalment i

col·locades com a bancs, a la part exterior del temple, a banda i banda d'on al seu dia hi hagué la Creu de la Missió, que també desaparegué. Actualment hi ha un monument de pedra.

Es rebaixà el terra elevat de l'altar major, fent desaparèixer l'artística barana de fusta i ferro forjat i, sense fer cap prospecció arqueològica ni alçament topogràfic de les restes de l'antiga església, s'anaren perdent els vestigis de l'absis de l'església romànica. També desaparegué l'altar del Santíssim i el reclinatori de pedra que abastava tot l'altar. Els altars laterals de santa Quitèria i de la Immaculada foren trets. L'ara de l'altar de d'un d'aquests altars laterals, a indicacions al picapedrer, fou picada i és la que actualment presideix l'únic altar en el creuer de l'església. Així desaparegué l'altar del Roser (una altra obra d'en Jujol). Fou molt gran el disgust del seu cuidador i devot, Pere Mercadé, de cal Casat, en veure destruir el seu altar, fruit d'un esforç personal en temps de molta restricció econòmica pel seu amor a la Verge del Roser i de la cura que en tingué durant tants anys. I de tot això, res se'n publicà a la "Guia de Bonastre",

Des de temps antics els altars estaven sota la protecció de famílies ben estants del poble. Així l'altar del Santíssim tenia una relació directa amb cal Regalat i el Sagrari d'en Jujol el pagà el sr. Pino, un caçador que tenia una rellotgeria a la Rambla de Barcelona.

L'altar de sant Isidre, que estava davant per davant de l'altar del Roser, també de fusta, fou cremat també en aquells primers dies de la Revolució. En el seu lloc s'hi col·locà un imatge molt gran del Sagrat Cor, pagat per la família de cal Cetró, del carrer de l'Església.

L'altar de santa Quitèria estava a càrrec de cal Xic Godall, del carrer del Mig, on hi tenien les seves cadires reclinatoris. En fer els bancs de l'església, en temps de Mn. Joan Serra, foren retornades a les respectives famílies i en el cas de cal Xic Godall (en sóc testimoni com a escolà) aquesta no les volgué acceptar davant la nostra sorpresa. Allí les hi deixàrem i ho comunicàrem al Mossèn, com era la nostra obligació. Ell li tragué importància al fet, cosa que provocà que en un temps aquesta família no assistís als actes religiosos.

El conjunt d'imatges que foren retirades en la destrossa esmentada, en un afany ultramodern i extrareligiós, foren arraconades a les golfes de la rectoria. I des de fa uns pocs anys, miren des del cor, expectants i adolorides, aquella església que fou seva i nostra i que, ara, ni uns ni

els altres arribem a reconèixer per molt bona voluntat que hi volem posar.

Un nou espoli va continuar amb aquesta malastrugança sobre l'església de Bonastre. A principis de juny de 2006 es produí el robatori de la imatge de sant Joan Baptista que coronava el Baptisteri. Un més dels tants objectes que han anat desapareixent i deixant el patrimoni de la Parròquia cada vegada més malmès i sense cap control ni inventari durant tants anys.

EL SANT ROSARI

Octubre, mes del rosari. El mes tardoral de la Verge, en el qual l'Església ens recorda la importància d'aquesta tradicional devoció, pregària dels sants. (...)

Pregària de caràcter eminentment celestial, que consta d'aquelles paraules que Déu ensenyà als homes, per mitjà del seu propi Fill i per ministeri d'un príncep de les jerarquies angèliques. Com diu Torras i Bages, és un eco de la pregària eterna de la glòria. Himne de fe, és per excel·lència la pregària dels humils. Salmòdia popular, encens de les llars, que vessa el seu perfum en cada un dels membres de la comunitat familiar (...). El rosari és la pregària social del poble cristià, commemorativa dels goigs, dolors i alegries de la redempció humana. És un motlle de vida cristiana. Oració perenne del poble fidel, litúrgia popular, la qual posa als homes en comunicació amb Jesús i amb Maria, ja que el rosari és un compendi de l'Evangelí i l'Evangelí és etern. A més, el Sant Rosari és un continuat homenatge a la Verge Santíssima, la plena de gràcia, beneïda entre totes les dones, Mare del Verb encarnat.

Pere Tarrés i Claret, beat
Full Parroquial de la Parròquia de Sarrià
Any 25, n. 39: 26 de setembre de 2004

ELS MISTERIS DEL SANT ROSARI

Els misteris que s'han de contemplar són:

Dilluns i dijous: els de Goig.

Dimarts i divendres: els de Dolor.

Dimecres, dissabte i diumenge: els de Glòria.

Misteris de Goig

El primer misteri de goig és l'Encarnació del Fill de Déu en les entranyes de la Verge Maria. En reverència d'aquest misteri oferim a Jesús i Maria el Parenostre, deu Avemaries i Glòria.

El segon misteri de goig és la visitació de Maria Santíssima a sa cosina Santa Elisabet.

El tercer misteri de goig és el Naixement de Nostre Senyor Jesucrist en la cova de Betlem.

El quart misteri de goig és la Presentació de l'Infant Jesús en el Temple i la Purificació de Maria.

El quint misteri de goig és el trobament de l'Infant Jesús en el Temple entre els Doctors de la Llei.

Misteris de Dolor

El primer misteri de dolor és l'Oració de Nostre Senyor Jesucrist en l'Hort de Getsemaní.

El segon misteri de dolor és l'Assotament de Jesús lligat a la columna.

El tercer misteri de dolor és la Coronació d'espines.

El quart misteri de dolor és la Pujada de Jesucrist al Calvari amb la Creu a coll.

El quint misteri de dolor és la Crucifixió i Mort del Bon Jesús.

Misteris de Glòria

El primer misteri de glòria és la Resurrecció de Crist Senyor Nostre.

El segon misteri de glòria és l'Ascensió de Nostre Senyor Jesucrist.

El tercer misteri de glòria és la Vinguda de l'Esperit Sant en forma de llengües de foc.

El quart misteri de glòria és l'Assumpció de Maria Santíssima en cos i ànima al cel.

El quint misteri de glòria és la Coronació de la Verge Santíssima per reina i Emperadriu de cels i terra.

Joan Vilaseca i Figueras
V Jornades Arnau Estella
Bonastre, 29 d'abril del 2018

-ARXIU PARROQUIAL DE BONASTRE:

CABRER, Josep. *Llibre major de les rendes i obligacions de la Rectoria de Bonastre (1726).*

VIDAL, Nicolàs. *Libro de la Confraria del Rosario (1777).*

FIGUERAS, Francisco. *Efemèrides parroquials*

FIGUERAS, Francisco. *Consueta de Santa Magdalena de Bonastre (1899-1905)*

-SANABRE, Josep. *Llegat*

-MARLÈS, Josep Ma. *Records i pensaments (1935)*

-VILASECA I FIGUERAS, Joan. *Notes històriques sobre l'església i campanar de la Parròquia de Santa Magdalena de Bonastre (1993)*

-VILASECA I FIGUERAS, Joan. *125è aniversari de la benedicció i col·locació de les campanes.*

Parròquia de Santa Magdalena de Bonastre (2003)

BLAY, Jordi / NAVARRO, Luis. *Guia de Bonastre (2005)*